

## POSTANOWIENIE

Dnia 20 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Krzysztof Rączka

w sprawie z powództwa K. S.

przeciwko Przedsiębiorstwu Elektryfikacji i Technicznej Obsługi Rolnictwa  
"E." w K.

o uznanie za bezskuteczne wypowiedzenie umowy o pracę

na skutek skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku

Sądu Wojewódzkiego w [...] Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

VII Wydziału Pracy z dnia 13 września 1991 r., w sprawie sygn. akt VII Pr [...] /91,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 czerwca 2017 r.,

zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w [...]

z dnia 17 sierpnia 2016 r.,

**odrzuca zażalenie.**

## UZASADNIENIE

Powód K. S. był zatrudniony u swojego pracodawcy w Przedsiębiorstwie Elektryfikacji i Technicznej Obsługi Rolnictwa „E.” na podstawie umowy o pracę od 1968 r. W związku z uchwałą z 27 kwietnia 1991 r., podjętą przez delegatów samorządu załogi Przedsiębiorstwa Elektryfikacji i Technicznej Obsługi Rolnictwa „E.”, w której wyrażono zgodę na likwidację Pracowni Projektowej Elektrycznej,

dyrekcja przedsiębiorstwa zawiadomiła 30 kwietnia 1991 r. Komisję Zakładową NSZZ „Solidarność” o zamiarze wypowiedzenia umów o pracę pracownikom tej pracowni, w tym także powodowi.

W dniu 16 maja 1991 r. pracodawca wypowiedział K. S. umowę o pracę. W dacie wypowiedzenia umowy o pracę powód nie był członkiem zarządu zakładowej organizacji związkowej ani członkiem rady pracowniczej. Okres wypowiedzenia umowy powoda upłynął 31 sierpnia 1991 r. Z tą też datą w pozwanym przedsiębiorstwie uległa likwidacji Pracownia Projektowa Elektryczna.

K. S., pozwem złożonym 20 maja 1991 r., wystąpił do Sądu Rejonowego w P. o uznanie wypowiedzenia za bezskuteczne. Sąd Rejonowy , wyrokiem z 28 maja 1991 r., oddalił powództwo, uznając, że wypowiedzenie umowy o pracę było uzasadnione w związku z likwidacją Pracowni Projektowej Elektrycznej. Od powyższego wyroku powód wniósł rewizję. Wyrokiem z 13 września 1991 r. Sąd Wojewódzki w [...] oddalił rewizję powoda. Wyrok ten jest prawomocny. Były pracodawca powoda Przedsiębiorstwo Elektryfikacji i Technicznej Obsługi Rolnictwa „E.” zostało zlikwidowane, wykreślone z Krajowego Rejestru Sądowego i obecnie podmiot ten nie istnieje.

W dniu 27 kwietnia 2016 r., K. S. złożył „wniosek o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP” dwóch wyroków sądowych: wyroku Sądu Rejonowego w P. z 28 maja 1991 r., IV P [...] /91 oraz wyroku Sądu Wojewódzkiego w [...] z 13 września 1991 r., VII Pr [...] /91.

Sąd Rejonowy w P. wezwał wnioskodawcę do uzupełnienia braków formalnych złożonego pisma przez wskazanie, czy stanowi ono skargę o wznowienie postępowania zakończonych wydaniem wyroku z 13 września 1991 r., czy też skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem tego wyroku, pod rygorem uznania, że pismo stanowi skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w [...] z 13 września 1991 r., sygn. akt VII Pr [...] /91. Wnioskodawca oświadczył, że w jego ocenie pismo nie zawiera braków formalnych oraz że wniosek dotyczy ustalenia niezgodności z prawem prawomocnego wyroku z 13 września 1991 r. Wobec powyższego, Sąd Rejonowy w P. przekazał skargę według właściwości do Sądu Okręgowego w [...].

Sąd Okręgowy w [...], postanowieniem z 17 sierpnia 2016 r., odrzucił skargę

powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu Wojewódzkiego w [...] z 13 września 1991 r. jako niedopuszczalną.

Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że zgodnie z art. 424<sup>6</sup> § 1 k.p.c., skargę wnosi się do sądu, który wydał zaskarżony wyrok, w terminie dwóch lat od dnia jego uprawomocnienia się. Ponadto, zgodnie z art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c., w postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych. W rozpoznawanej sprawie skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia wniósł osobiście powód. Skarga została wniesiona znacznie po upływie przewidzianego w Kodeksie terminu dwóch lat od uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku.

Na powyższe postanowienie skarżący, pismem z 29 sierpnia 2016 r., wniósł zażalenie skierowane do Sądu Apelacyjnego w [...] za pośrednictwem Sądu Okręgowego w [...], składając jednocześnie wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Postanowieniem z 16 września 2016 r., Sąd Okręgowy w [...] ustanowił dla K.S. pełnomocnika z urzędu, w postępowaniu zażaleniowym przed Sądem Najwyższym, wywołanym zażaleniem na postanowienie z 17 sierpnia 2016 r. Ustanowiony z urzędu pełnomocnik K.S. przedstawił, w trybie art. 118 § 5 k.p.c., opinię o braku podstaw do wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego na postanowienie Sądu Okręgowego z 17 sierpnia 2016 r. w przedmiocie odrzucenia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

W odpowiedzi na wnioski skarżącego o wyznaczenie innego pełnomocnika, Sąd Okręgowy oraz Okręgowa Izba Radców Prawnych w [...] stwierdziły, że opinia prawna o braku podstaw do wniesienia zażalenia do Sądu Najwyższego została sporządzona przez profesjonalnego pełnomocnika zgodnie ze wszystkimi standardami prawnymi. Z tych względów nie ma podstaw do wyznaczania innego radcy prawnego do wykonania obowiązków pełnomocnika z urzędu w rozpoznawanej sprawie. Mimo tego, skarżący K. S. podtrzymał wniesione osobiście 29 sierpnia 2016 r. zażalenie na postanowienie Sądu Okręgowego w [...] o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jako niedopuszczalne podlegało odrzuceniu.

Skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia rozpoznaje Sąd Najwyższy (art. 424<sup>7</sup> – art. 424<sup>11</sup> k.p.c.). Ponadto, do postępowania wywołanego wniesieniem skargi stosuje się odpowiednio przepisy o skardze kasacyjnej (art. 424<sup>12</sup> k.p.c.). W postępowaniu przed Sądem Najwyższym obowiązuje zastępstwo stron przez adwokatów lub radców prawnych; zastępstwo to dotyczy także czynności procesowych związanych z postępowaniem przed Sądem Najwyższym, podejmowanych przed sądem niższej instancji (art. 87<sup>1</sup> § 1 k.p.c.).

Z przytoczonych przepisów wynika, że w postępowaniu wszczętym w wyniku wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (przede wszystkim wyroku) obowiązuje zastępstwo stron przez profesjonalnych pełnomocników – jest to tzw. przymus adwokacko-radcowski. Przymus ten obejmuje także wniesienia zażalenia na postanowienie sądu drugiej instancji o odrzuceniu skargi na bezprawność z powodu niezachowania przymusu adwokacko-radcowskiego. Z tej właśnie przyczyny, że powód nie mógł wnieść osobiście zażalenia na postanowienie o odrzuceniu skargi (podobnie jak nie mógł wnieść osobiście samej skargi), Sąd Okręgowy ustanowił dla powoda pełnomocnika z urzędu w osobie radcy prawnego, w celu sporządzenia i wniesienia do Sądu Najwyższego zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego z 17 sierpnia 2016 r. o odrzuceniu skargi oraz reprezentowania powoda w postępowaniu zażaleniowym. Pełnomocnik ustanowiony dla powoda wydał na podstawie art. 118 § 5 k.p.c. opinię o braku podstaw prawnych do złożenia zażalenia. Nie oznacza to, że w związku z takim stanowiskiem ustanowionego pełnomocnika, powód odzyskał tzw. zdolność postulacyjną, czyli możliwość wniesienia osobiście sporządzonego zażalenia. Nadal obowiązuje go przymus adwokacko-radcowski, a jego osobiste zażalenie podlegało odrzuceniu jako niedopuszczalne.

Zgodnie z art. 130 § 5 k.p.c. pisma procesowe sporządzone z naruszeniem art. 87<sup>1</sup> k.p.c. podlegają zwrotowi bez wzywania do usunięcia braków, chyba że ustawa stanowi inaczej. W przypadku zażalenia ustawa procesowa nie przewiduje

jego zwrotu, a jedynie odrzucenie z powodu niedopuszczalności. Wynika to z art. 394<sup>1</sup> § 3 k.p.c. w związku z art. 398<sup>6</sup> § 3 k.p.c.

Niezależnie od tego, że zażalenie wniesione osobiście przez powoda jest niedopuszczalne, należy zwrócić uwagę, że skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia została wprowadzona do Kodeksu postępowania cywilnego ustawą z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), która weszła w życie 6 lutego 2005 r. Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia – po jej wprowadzeniu do porządku prawnego w 2005 r. – przysługiwała od orzeczeń, które stały się prawomocne począwszy od 1 września 2004 r. (art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw, Dz.U. Nr 162, poz. 1692 ze zm). Wyrokiem z dnia 8 grudnia 2009 r., SK 34/08 (Dz.U. Nr 215, poz. 1675), Trybunał Konstytucyjny stwierdził jednak, że art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. w zakresie, w jakim wyłącza skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem orzeczenia sądu wyrządzającego szkodę, które stało się prawomocne po dniu wejścia w życie Konstytucji RP z 1997 r., jest niezgodny z art. 77 ust. 2 w zw. z art. 45 ust. 1 Konstytucji RP. W związku z tym wyrokiem, w art. 4 ustawy z dnia 22 lipca 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 155, poz. 1037) przewidziano, że art. 417<sup>1</sup> § 2 k.c. w brzmieniu nadanym tą ustawą ma zastosowanie do orzeczeń, które uprawomocniły się od 17 października 1997 r., z tym że termin przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wydaniem prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem, które uprawomocniło się po 17 października 1997 r., a przed 1 września 2004 r., nie rozpoczynał biegu przed dniem wejścia w życie ustawy. Od orzeczeń, które uprawomocniły się w okresie od 17 października 1997 r. do 1 września 2004 r., skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia mogła być wniesiona w terminie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy.

Regulacje te oznaczają, że skarga unormowana w art. 424<sup>1</sup> i nast. k.p.c. przysługuje od wyroków, które uprawomocniły się po 17 października 1997 r.

(po wejściu w życie Konstytucji RP), z tym że jeżeli do uprawomocnienia doszło przed 1 września 2004 r., skarga mogła być wniesiona w ciągu dwóch lat od 25 września 2010 r., czyli przed 25 września 2012 r. Od wyroków, które uprawomocniły się po 1 września 2004 r., skarga przysługiwała i przysługuje w terminie dwóch lat od dnia uprawomocnienia się. Od wyroków wydanych przed 17 października 1997 r. skarga nie przysługuje, niezależnie od tego, kiedy została wniesiona. Nie jest zatem możliwe wniesienie skargi od wyroku Sądu Wojewódzkiego w [...] z 13 września 1991 r., VII Pr [...] /91.

Nie jest w obecnym stanie prawnym możliwa jakakolwiek zmiana wyroku Sądu Wojewódzkiego w [...] z 13 września 1991 r., VII Pr [...] /91.

Możliwe jest tylko ewentualne domaganie się przez powoda od Skarbu Państwa odszkodowania – na podstawie art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, który przewiduje odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez niezgodne z prawem działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej (także sądy), oraz art. 417 – 417<sup>2</sup> i 421 k.c. W art. 417<sup>1</sup> § 2 k.c. przyjęto, że jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia, można żądać jej naprawienia po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu jego niezgodności z prawem. Nie jest jednak rzeczą Sądu Najwyższego w postępowaniu zażaleniowym ocena, czy takie roszczenie miałoby szanse powodzenia (np. z powodu przedawnienia).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

kc